

Przekształcenie sprawozdania finansowego w procesie ustalania wartości jednostki gospodarczej

Iwona Kumor*, Marzena Strojek-Filus**

Streszczenie: Sprawozdanie finansowe w tradycyjnym ujęciu ma charakter retrospektywny. Wprowadzanie w coraz większym zakresie wartości godziwej jako parametru wyceny składników aktywów zmienia charakter sprawozdania finansowego na prospektywny. Prospektywne ujęcie majątku i wyników jednostki w sprawozdaniu finansowym może stanowić istotne ułatwienie dla właścicieli kapitału w ustalaniu wartości jednostki gospodarczej. W modelu prospektywnym kapitał udziałowców nie jest ustalany jako rezultat wyceny aktywów i zobowiązań, ale odzwierciedla wartość przedsiębiorstwa. Wartość tę wyznacza rynek lub niezależni eksperci, przez co wartość kapitału własnego w tym modelu nie zależy od przyjętej polityki rachunkowości. Jednak sprawozdanie finansowe o charakterze retrospektywnym również takie zadanie może spełniać, tyle że wymaga odpowiednich przekształceń. W artykule przeprowadzono analizę obowiązującego modelu sprawozdawczego oraz propozycji biznesowej formuły sprawozdawczej proponowanej przez IASB i FASB.

Słowa kluczowe: sprawozdanie finansowe, prawo bilansowe, wartość jednostki gospodarczej, wewnętrzna wartość firmy

Wprowadzenie

We współczesnej gospodarce rynkowej, cechującej się rozwiniętymi rynkami kapitałowymi, jednymi z istotniejszych informacji są dane finansowe, w szczególności informacje o wartości jednostki gospodarczej. Wycena jednostek budziła i budzi wiele kontrowersji, gdyż często zawiera sporo subiektywizmu osoby wyceniającej. Ważne jest również przeznaczenie wyników wyceny i z tego względu można wskazać „wyceny branżowe” skierowane do ściśle określonego odbiorcy. Sprawozdanie finansowe w zakresie i formie określonej prawem bilansowym nie prezentuje wartości jednostki np. dla właścicieli lub potencjalnych inwestorów. Stanowi jednak podstawowy zbiór danych finansowych, na podstawie których taką wartość można ustalić.

Celem opracowania jest analiza możliwości wykorzystania sprawozdania finansowego do ustalenia wartości jednostki gospodarczej. W opracowaniu przedstawiono możliwości wykorzystania modelu sprawozdania finansowego prezentującego wartość przedsiębiorstwa dla właścicieli.

---

* dr Iwona Kumor – Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Wydział Finansów i Ubezpieczeń, ul. Bogucicka 3, 40-226 Katowice, e-mail: iwona.kumor@ue.katowice.pl

** dr Marzena Strojek-Filus – Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Wydział Finansów i Ubezpieczeń, ul. Bogucicka 3, 40-226 Katowice, e-mail: marzena.strojek@ue.katowice.pl

1. Wartość bilansowa a wartość rynkowa jednostki gospodarczej

Wartość jednostki gospodarczej jako informacja finansowa jest uzależniona od jej przeznaczenia i odbiorców wyników wyceny. Inną wartość reprezentuje jednostka dla właścicieli, potencjalnych inwestorów oraz instytucji państwowych. Również kontrahenci, pracownicy oraz społeczności lokalne inaczej postrzegają wartość jednostki gospodarczej. Najczęściej wykorzystywaną w gospodarce rynkowej wartością jednostki jest jej wartość rynkowa. W przypadku spółek notowanych w publicznym obrocie wartość ta jest stosunkowo łatwa do ustalenia, gdyż stanowi iloczyn aktualnego kursu akcji i ich liczby. W przypadku jednostek nienotowanych w publicznym obrocie wartość rynkową wyznaczają oferty kupna. W przypadku braku takich ofert wyceny można dokonać z zastosowaniem następujących metod:

- majątkowych (wartość aktywów netto, wartość odtworzeniowa, wartość likwidacyjna),
- dochodowych (zdyskontowanych przepływów pieniężnych, ekonomiczna wartość dodana, mnożnikowa),
- porównawczych,
- mieszanych (Maćkowiak 2012: 218).

W kontekście sprawozdań finansowych szczególne znaczenie mają metody majątkowe. Zgodnie z prawem bilansowym wycena majątku jednostki gospodarczej jest przeprowadzana na każdy dzień zamknięcia ksiąg rachunkowych poprzez sporządzenie bilansu. Z punktu widzenia przyjętych parametrów wyceny składników majątku szczególne znaczenie ma spełnienie (lub nie) zasady kontynuacji działalności. Jeśli wycena następuje przy założeniu spełnienia tego warunku, jednostka przyjmuje parametry i metody uwzględniające uzyskanie korzyści ekonomicznych z tytułu wykorzystania danego składnika aktywów przez cały okres jego ekonomicznej użyteczności. Jeżeli jednostka tego warunku nie spełnia, wycena aktywów jest przeprowadzana według parametru ceny sprzedaży netto możliwej do uzyskania w krótkim okresie (Ustawa z 29 września 1994 o rachunkowości, art. 29, dalej Uor). To najczęściej w praktyce oznacza wycenę majątku na niższym poziomie wartości. Jest to tzw. wartość likwidacyjna.

Metoda wyceny wartości jednostki gospodarczej odnosząca się do aktywów netto wymaga doboru i zastosowania odpowiednich parametrów wyceny oraz dopuszczonych prawem bilansowym metod dla poszczególnych grup rodzajowych aktywów zarówno przy wprowadzaniu danego składnika do systemu rachunkowości finansowej, jak i jego wyceny na dzień bilansowy. W ramach wyceny na tzw. ogólnych zasadach (tzn. zgodna z Uor: art. 28, ust.1) należy stosować różne kategorie wyceny. W odniesieniu do rzeczowych składników majątku o charakterze operacyjnym jest stosowana cena historyczna z zachowaniem zasady ostrożnej wyceny, a więc konieczności jej obniżenia do wartości realnej do uzyskania w przypadku sprzedaży. Składniki o charakterze inwestycyjnym są coraz częściej wyceniane zgodnie z wartością godziwą, którą w przypadku istnienia aktywnego rynku na dany składnik jest przeważnie wartość rynkowa. Im więcej składników aktywów jest w bilansie wycenianych według wartości godziwej, tym bardziej wyniki wyceny majątku jednostki zbliżają się do wartości rynkowej całej jednostki.

Różnica pomiędzy sumą zidentyfikowanych i wykazanych w bilansie aktywów wycenionych według wartości godziwej a wartością rynkową jednostki gospodarczej jest wewnętrzną wartością firmy. Oznacza, że aktywa jednostki „razem pracujące” wyzwalają dodatkową wartość. Prawo bilansowe zabrania wykazywania wewnętrznej wartości firmy w sprawozdaniu finansowym przede wszystkim w celu uniknięcia manipulowania wartością rynkową jednostki.

Wartość rynkowa przedsiębiorstwa	Wewnętrzna wartość firmy
	Wartość księgową przedsiębiorstwa

Rysunek 1. Relacja pomiędzy wartością firmy, wartością rynkową i księgową przedsiębiorstwa

Źródło: Strojek-Filus (2013: 22).

2. Wartość jednostki gospodarczej dla właścicieli w modelu Hoogendoorna

Z punktu widzenia właścicieli kapitału nie jest istotna struktura kapitałów i aktywów, ale wartości zbiorcze prezentujące aktualną wartość jednostki oraz przypisany jej majątek, który powinien wygenerować w następnych okresach określony poziom korzyści ekonomicznych. Z tego względu parametrem wyceny identyfikowanych składników aktywów jest wartość godziwa. Ponadto na majątek jednostki składa się również część aktywów, które nie są identyfikowane, ale których istnienie generuje dodatkowe korzyści ekonomiczne, czyli wewnętrzna wartość firmy. Należy w tym miejscu podkreślić, że zgodnie z prawem bilansowym (Uor, MSR/MSSF, US GAAP) nie można wewnętrznej wartości firmy wykazywać w sprawozdaniu finansowym.

Jedną z koncepcji wykorzystania sprawozdania finansowego dla celów ustalenia wartości jednostki gospodarczej dla właścicieli jest model Hoogendoorna. Martin Hoogendoorn zaproponował przekształcenie tradycyjnego sprawozdania finansowego na sprawozdania o charakterze prospektywnym (2000: 13–16, dostęp 20.03.2013). Punktem wyjścia w zaproponowanym modelu było wykazanie w bilansie wartości rynkowej jednostki gospodarczej, ustalanej jako iloczyn wyemitowanych akcji i bieżącego kursu akcji. Identyfikowane i wykazywane w tradycyjnym bilansie składniki aktywów zostały wycenione w wartości godziwej. Cechą charakterystyczną tego modelu jest traktowanie składników aktywów jednostki jako całości majątkowej. Autor modelu uznał, że prezentując majątek całościowo, należy wykazać nie tylko identyfikowane, lecz także nieidentyfikowane jego składniki. Rezultatem tego założenia było wykazanie w aktywach wewnętrznej wartości firmy jako różnicy pomiędzy sumą wartości rynkowej jednostki i jego zobowiązań a wartością godziwą identyfikowanych aktywów. Ponadto autor uwzględnia również nabytą wartość firmy, co oznacza, że z powodzeniem model ten może być wykorzystywany w odniesieniu do jednostek połączonych oraz grup kapitałowych.

W tabeli 1 przedstawiono uproszczony układ bilansu opracowany na podstawie modelu sprawozdawczego Hoogendoorna.

Tabela 1

Uproszczony układ bilansu prezentującego wartość jednostki dla właścicieli

AKTYWA	PASYWA
1	2
Wewnętrzna wartość firmy	Wartość rynkowa jednostki
Nabyta wartość firmy	Rezerwy na zobowiązania
Wartości niematerialne	Zobowiązania długoterminowe
Rzeczowe aktywa trwałe	Zobowiązania krótkoterminowe

1	2
Składniki zapasów	
Akcje i inne papiery wartościowe	
Należności	
Aktywa pieniężne	
Razem aktywa	Razem pasywa

Źródło: opracowanie na podstawie Hoogendoorn (2000, dostęp 20.03.2013).

W ramach prezentowanych rezerw w szczególności należy wykazać rezerwy z tytułu odroczonego podatku oraz rezerwy na świadczenia emerytalne.

Wartością rynkową jednostki netto jest różnica pomiędzy sumą pasywów i zobowiązaniami (w tym również rezerwami na zobowiązania).

Zyskiem lub stratą dla właścicieli jest zmiana stanu wartości rynkowej netto jednostki gospodarczej, co można przedstawić za pomocą następujących wzorów:

$$WR = Q \times C/A,$$

gdzie:

$$WRN = WR - Z$$

WR – wartość rynkowa jednostki,

Q – ilość wyemitowanych akcji,

C/A – cena jednej akcji ustalona według bieżących notowań,

Z – zobowiązania, w tym rezerwy,

WRN – wartość rynkowa netto jednostki.

Wynik dla właścicieli ustalany jest poprzez porównanie stanu WRN na początek i na koniec okresu:

$$WF = WRN(2) - WRN(1)$$

Zysk, gdy $WRN(2) > WRN(1)$, strata, gdy $WRN(2) < WRN(1)$,

gdzie:

WF – zysk/starta dla właścicieli,

WRN(1) – wartość rynkowa netto jednostki na początek okresu,

WRN(2) – wartość rynkowa netto jednostki na koniec okresu.

3. Rola sprawozdania finansowego w ustalaniu wartości jednostki gospodarczej

Rachunkowość jako system ujmowania, wyceny i prezentacji skutków transakcji gospodarczych jest pod wpływem zmian, jakie zachodzą w gospodarce. Czynniki, które powodują te zmiany, to m.in. rosnąca globalna konkurencja wpływająca na wzrost ryzyka działalności, wzrost znaczenia informacji czy znaczne wahania wartości aktywów i pasywów. Odpowiedzią współczesnej rachunkowości na zachodzące zmiany jest harmonizacja i standaryzacja jej zasad głównie w zakresie sprawozdawczości finansowej, co ma przyczynić się do większej przejrzystości i porównywalności uzyskanych ze sprawozdań informacji (Gierusz 2009: 115–116). Sprawozdanie finansowe daje obraz dokonań kierownictwa jednostki, wywiązywania się z roli zarządczej, ochrony i przysparzania majątku, wypracowywania zysków,

rzetelności wobec kontrahentów i klientów, regulacji zobowiązań wobec kredytodawców, terminowego i rzetelnego rozliczania się z organami publicznoprawnymi. W założeniach sprawozdania finansowe powinny mieć cechy jakościowe, dzięki którym informacje w nich powinny trafiać do szerokiego kręgu odbiorców. Oznacza to, że sprawozdania finansowe są sprawozdaniami ogólnego przeznaczenia (*Założenia koncepcyjne...* 2010).

W dobie globalizacji nadrzędnym celem działalności stała się wartość ekonomiczna przedsiębiorstwa. W takiej sytuacji tradycyjna rachunkowość okazała się zbyt zachowawcza, stając się barierą w procesie tworzenia tej wartości. Doprowadziło to do zmiany celów i zasad pomiaru w rachunkowości. Nastąpiło przejście od pomiaru zysku z działalności do pomiaru wartości przedsiębiorstwa (Walińska 2009: 9–10). Przyjęcie pomiaru wartości przedsiębiorstwa jako nadrzędnego celu sprawozdawczości finansowej przejawia się dualizmem informacji zawartych w sprawozdaniu finansowym: podejściem retrospektywnym oraz podejściem prospektywnym czy dynamicznym ujęciem zdarzeń. Konieczność prezentacji wartości przedsiębiorstwa wymusiła zmiany w stosowanych zasadach rachunkowości. Dotyczyły one głównie modyfikacji zasad wyceny, zasad ujawniania, a także rozszerzenia zakresu sprawozdań. Przyjęcie wartości godziwej do pomiaru w rachunkowości oznacza stosowanie przepływów pieniężnych jako narzędzia wyceny wartości przedsiębiorstwa w długim okresie, a nie tylko jako narzędzia pomiaru wyniku pieniężnego w bieżącym okresie, odzwierciedlonego w rachunku przepływów pieniężnych. Zgodnie z koncepcją wartości bilans i pozostałe elementy sprawozdania wymagają zmian w obszarze wyceny i prezentacji. Obecnie zmiany te częściowo zostały już wprowadzone. Kolejne działania w tym zakresie mają usprawnić zarządzanie wartością przedsiębiorstwa (Walińska 2009: 21–23).

Obowiązujące zasady prezentacji i pomiaru w zakresie sprawozdania finansowego prezentują Międzynarodowe Standardy Rachunkowości / Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSR/MSSF) oraz Ustawa o rachunkowości (Uor). Według MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych” sprawozdanie finansowe to ustrukturyzowana prezentacja sytuacji finansowej i transakcji dokonywanych przez przedsiębiorstwo. Sprawozdania finansowe jednostki stanowią finalny element systemu rachunkowości finansowej, są efektem pomiaru działalności prowadzonej przez jednostkę.

Celem sprawozdań finansowych jest:

- dostarczenie informacji o sytuacji finansowej, dokonaniach i przepływach pieniężnych w przedsiębiorstwie, które są użyteczne dla szerokiego grona użytkowników podejmujących decyzje;
- pokazanie wyników pełnionej przez kierownictwo podmiotu funkcji powierniczej nad przekazywanymi mu zasobami.

Standardy międzynarodowe regulują problem prezentacji aktywów i źródeł finansowania w sposób zapewniający maksymalizację ich użyteczności w ocenie sytuacji finansowej przedsiębiorstwa, zgodnie z definicjami tych elementów określonych w Ramach Konceptualnych. Według standardów składnik aktywów to zasób kontrolowany przez jednostkę w wyniku zdarzeń z przeszłości, z którego, według przewidywań, jednostka osiągnie w przyszłości korzyści ekonomiczne. Zobowiązanie natomiast to obecny obowiązek jednostki powstały w wyniku zdarzeń z przeszłości, którego wypełnienie, według przewidywań, spowoduje wypływ z jednostki zasobów zawierających korzyści ekonomiczne. Kapitał własny to udział pozostały w aktywach jednostki po odjęciu wszystkich jej zobowiązań.

Rachunek przepływów pieniężnych przedstawia wygenerowane przez jednostkę w danym okresie wpływy i wydatki w podziale na trzy kategorie. Jako kryterium tego podziału przyjęto rodzaj działalności, w związku z którym te przepływy powstały. W strukturze rachunku

przepływów pieniężnych¹ wyodrębnia się działalność operacyjną, inwestycyjną i finansową. Rachunek przepływów pieniężnych dostarcza informacji określających zdolność jednostki do uzyskiwania wpływów i racjonalnego ich wydatkowania, okresu, w którym wpływy i wydatki nastąpią, i stopnia pewności ich wystąpienia. Informacje zawarte w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych pozwalają na prawidłowe przewidywanie wystąpienia przepływów pieniężnych w przyszłości. Są również przydatne do analizy relacji między zyskowością i przepływami pieniężnymi netto jednostki. Informacja o przepływach jest użyteczna w ocenie zdolności podmiotu do wypracowania gotówki i jej ekwiwalentów oraz umożliwia użytkownikom tworzenie modeli do oceny i porównania wartości bieżącej i przyszłych przepływów pieniężnych różnych podmiotów. Większość menedżerów budujących wartość przedsiębiorstwa posługuje się wyceną opartą na analizie zdyskontowanych przepływów pieniężnych, uwzględniając wszystkie czynniki wpływające na wartość jednostki gospodarczej (Śniezek 2007: 14–15; Śniezek, Wiatr 2011b: 71–73; Śniezek, Wiatr 2011a: 40)

4. Wykorzystanie sprawozdania finansowego do ustalania wartości dla akcjonariuszy

Zasady pomiaru i prezentacji informacji w sprawozdaniu finansowym podlegały i podlegają ciągłej krytyce. W efekcie sformułowano nowe cele sprawozdawczości finansowej polegające na dostarczaniu interesariuszom informacji przydatnych do podejmowania decyzji, zapewniających im stosowny zwrot z zaangażowanego kapitału.

W odpowiedzi na oczekiwania interesariuszy, zgodnie z którymi sprawozdania finansowe powinny dawać spójny obraz działalności finansowej jednostki, umożliwiający przewidywanie przyszłych przepływów pieniężnych i ocenę jej płynności i wypłacalności, powstają propozycje zmian modelu prezentacji sprawozdania finansowego (Świdarska 2009: 397).

W nowym modelu sprawozdawczości finansowej na plan pierwszy, po znacznych korektach wychodzi bilans (sprawozdanie z sytuacji finansowej), pozostałe elementy podlegają tylko modyfikacji. W nowej propozycji bilansu dane w nim ujęte są uporządkowane według rodzajów działalności i mają stanowić element łączący sprawozdanie z przepływów pieniężnych ze sprawozdaniem z całkowitych dochodów. W omawianym modelu sprawozdawczym na pierwszy plan wysuwa się systematyka informacji i układ, który przedstawiono w tabeli 2.

W proponowanym modelu sprawozdawczym zmienia się ranga podstawowych składników sprawozdania finansowego. Sprawozdanie z przepływów pieniężnych staje się obok sprawozdania z sytuacji finansowej i sprawozdania z całkowitych dochodów elementem podstawowego zestawu sprawozdań, a informacje będą w nich prezentowane w takim samym układzie. Informacja w nowym modelu sprawozdawczym będzie podzielona na informację opisującą działalność biznesową (gospodarczą) jednostki oraz informację o sposobie finansowania jednostki. Działalność gospodarcza będzie wymagała kolejnego podziału na działalność operacyjną i inwestycyjną, a działalność finansująca powinna uwzględniać źródła finansowania własne i obce. Dalsze podziały wymagają ponadto wyodrębnienia działalności kontynuowanej i niekontynuowanej. Odrębnej prezentacji będą podlegały skutki podatku dochodowego.

---

¹ Zgodnie z MSR/MSSF sprawozdanie z przepływów pieniężnych.

Tabela 2

Systematyka informacji w modelu sprawozdawczości finansowej IASB i FASB

Sprawozdanie z sytuacji finansowej	Sprawozdanie z całkowitych dochodów	Sprawozdanie z przepływów pieniężnych
Działalność gospodarcza (biznesowa – tworząca wartość)	Działalność gospodarcza (biznesowa – tworząca wartość)	Działalność gospodarcza (biznesowa – tworząca wartość)
Aktywa i zobowiązania operacyjne	Przychody i koszty operacyjne	Przepływy operacyjne
Aktywa i zobowiązania inwestycyjne	Przychody i koszty inwestycyjne	Przepływy inwestycyjne
Działalność finansująca	Działalność finansująca	Działalność finansująca
Aktywa finansujące	Przychody z tytułu aktywów finansujących	Przepływy z tytułu aktywów finansujących
Zobowiązania finansujące	Koszty z tytułu zobowiązań finansujących	Przepływy z tytułu zobowiązań finansujących
Podatki dochodowe	Podatki dochodowe z działalności kontynuowanej (gospodarczej i finansującej)	Podatki dochodowe
Działalność zaniechana (niekontynuowana)	Działalność zaniechana po potrąceniu podatku	Działalność zaniechana (niekontynuowana)
	Inne całkowite dochody po potrąceniu podatku	
Kapitał własny		Kapitał własny

Źródło: Świdarska (2009: 397–398), Czajor i in. (2010: 1411), Śniezek, Wiatr (2011b: 50).

Działalność gospodarcza obejmuje aktywa i zobowiązania, jak również koszty, przychody i przepływy pieniężne, które będą kreowały wartość przedsiębiorstwa poprzez produkcję dóbr i usług. Wymienione elementy związane z działalnością gospodarczą w sposób bezpośredni będą określane jako działalność operacyjna, natomiast niezwiązane bezpośrednio z działalnością gospodarczą zostaną przypisane do działalności inwestycyjnej. W ramach tej działalności jednostka uzyskuje korzyści w postaci odsetek, dywidendy lub wzrostu ceny rynkowej. Sekcja finansująca powinna zawierać składniki aktywów i zobowiązań związanych z finansowaniem działalności przedsiębiorstwa. W tej sekcji dodatkowo zaproponowano podział aktywów i zobowiązań finansujących na finansowe i niefinansowe, przy czym aktywa/zobowiązania finansowe mogą być wykorzystywane do działalności gospodarczej (operacyjnej lub inwestycyjnej) i działalności finansującej, a aktywa/zobowiązania niefinansowe tylko do działalności gospodarczej. Sekcja podatków dochodowych obejmuje wszystkie aktywa/zobowiązania związane z podatkiem dochodowym. W ramach działalności zaniechanej ujawnia się aktywa i zobowiązania oraz koszty i przychody, a także przepływy pieniężne dotyczące tej części jednostki, która została zbyta lub przeznaczona do sprzedaży. Odrebną sekcją w sprawozdaniu finansowym stanowi także kapitał własny. Zgodnie z przyjętą koncepcją całkowitych zysków kapitał własny powinien być wykazywany w bilansie w dwóch grupach:

- kapitał własny, którego zmiany zależą od decyzji właścicieli;
- kapitał własny, którego zmiany są skutkiem kosztów i przychodów.

Podział kapitałów na część właścicielską i część wynikową pozwoli na prezentację zmian w kapitale własnym w trzech przekrojach, w trzech różnych elementach sprawozdania finansowego:

- zestawieniu zmian w kapitale własnym – zmiany w tej części kapitału własnego o której decyduje właściciel, oraz zmiany spowodowane błędami lat poprzednich i zmianami polityki rachunkowości;
- sprawozdaniu z zysków lub strat i innych całkowitych dochodów – zmiany wynikające ze zmian w kosztach i przychodach (wynikowych i kapitałowych, z uwzględnieniem tego podziału);
- sprawozdaniu z przepływów pieniężnych – zmiany pieniężne w kapitale własnym (Gierusz 2009: 119; Walińska 2009: 145–150; Czajor i in. 2010: 1412–1416).

Sposób klasyfikacji aktywów czy zobowiązań do odpowiedniej sekcji i kategorii zależy od sposobu wykorzystania danego składnika albo od decyzji zarządzających co do przeznaczenia.

Ważnym elementem prezentacji sprawozdań finansowych w proponowanym modelu sprawozdawczym jest arkusz uzgodnień w informacji dodatkowej. Celem arkusza jest uzgodnienie przepływów pieniężnych z całościowym wynikiem oraz dezagregacja wyniku na gotówkę, otrzymaną i wypłaconą innym podmiotom niż właściciele, oraz pozycje memoriałowe. Prezentacja poszczególnych elementów sprawozdania w takim samym układzie pozwala na sporządzenie arkusza uzgodnień, który przedstawia zarówno ruchy gotówkowe, występujące w okresie objętym sprawozdaniem, jak i przyszłe wpływy i wydatki gotówkowe.

Sprawozdanie z sytuacji finansowej w tym arkuszu jest instrumentem prezentującym:

- koszty i przychody, w związku z którymi w danym okresie nie wystąpiły żadne wpływy i wydatki;
- wpływy i wydatki, które nie stały się przychodami i kosztami.

Konsekwencją takiego układu prezentacji jest zmiana treści informacyjnej bilansu (Świderska 2009: 398, 403).

Nowa formuła sporządzania bilansu zaprezentowana w projekcie IASB i FASB jest zasadniczo odmienna od dotychczas stosowanej. Proponowany układ bilansu został dostosowany do modelu decyzyjnego menedżerów. W tym nowym układzie z bilansu powinny wynikać informacje dotyczące źródeł finansowania konkretnych grup aktywów. Przede wszystkim odstąpiono od dwustronnej formy bilansu i zmieniono jego nazwę na sprawozdanie z sytuacji finansowej. Aktywa i zobowiązania zostały podzielone zgodnie z kryterium rodzajów działalności, do której służą. W tym układzie aktywa i zobowiązania przypisywane są zgodnie z kryterium realizacji do aktywów/zobowiązań krótko- lub długoterminowych. Ten podział dotyczy także aktywów i zobowiązań z tytułu podatku dochodowego. W przypadku długoterminowych pozycji aktywów/zobowiązań należy w notach podać datę ich rozliczenia. Zmiana prezentacji dotyczy także środków pieniężnych, które powinny być prezentowane osobno bez ekwiwalentów środków pieniężnych oraz prezentacja w zakresie zasad wyceny. Ogólna suma aktywów i zobowiązań powinna być ujawniona zarówno w bilansie, jak i w notach. Dodatkowo w notach należy także ujawnić informacje o:

- cyklu operacyjnym,
- terminie wymagalności spłaty aktywów i rozliczenia zobowiązań krótkoterminowych/długoterminowych,
- kategoriach niepieniężnych (Czajor i in. 2010: 1418–1419).

Podsumowanie

Tradycyjne sprawozdanie finansowe jest sprawozdaniem retrospektywnym sporządzanym przy zachowaniu zasady ostrożności, w którym aktywa są wyceniane w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia, zobowiązania w wartości nominalnej, zaś kapitał własny nie odzwierciedla wartości dla akcjonariuszy.

Sprawozdanie finansowe o charakterze retrospektywnym może być wykorzystywane do ustalania wartości jednostki gospodarczej dla właścicieli kapitału. Wymaga jednak przeprowadzenia odpowiednich przekształceń, dzięki którym w bilansie (sprawozdaniu z sytuacji finansowej) zostanie wykazana bieżąca wartość rynkowa z uwzględnieniem prognozowanych przyszłych korzyści ekonomicznych. Taki efekt można uzyskać, traktując przy wycenie bilansowej majątek jednostki jako całość gospodarczą. Jednym ze składników majątku brany pod uwagę na równi z pozostałymi będzie w tym przypadku kapitalizowana wewnętrzna wartość firmy. Pozostałe składniki aktywów wymagają wyceny w wartości godziwej.

Prospektywny charakter sprawozdania finansowego może zmienić część funkcji i zadań stawianych sprawozdawczości finansowej. Cechy jakościowe sprawozdań ulegają zmianie, co znalazło wyraz w zmianach wprowadzonych w *Założeniach koncepcyjnych sprawozdawczości finansowej*. Porównanie obowiązującego modelu sprawozdania finansowego (retrospektywnego) z propozycjami IASB i FASB pozwala stwierdzić, że proponowane zmiany zmierzają w kierunku ustalania wartości jednostki gospodarczej dla właścicieli.

Literatura

- Czajor A., Czajor P., Gad J., Frendzel M., Walińska E., Wencel A. (2010), *Sprawozdanie finansowe w świetle międzynarodowych regulacji rachunkowości – wybrane zagadnienia*, w: *Rachunkowość. Rachunkowość i sprawozdawczość finansowa*, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa.
- Gierusz J. (2009), *Sprawozdanie finansowe według projektu IASB i FASB a wyzwania współczesnej rachunkowości*, w: *Zintegrowany system pomiarów dokonań w rachunkowości*, red. H. Buk, A. M. Kostur, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice.
- Hoogendoorn M. (2000), *A Financial Statement Model Based on Shareholder Value*, www.imwww.fee.uva.nl/~pv/PDFdocs/2000-04.pdf.
- Maćkowiak E. (2012), *Odzwierciedlenie koncepcji wartości godziwej w wartości przedsiębiorstwa*, w: *Za i przeciw wartości godziwej w rachunkowości. Problemy stosowania i wykorzystania wartości godziwej*, red. H. Buk, A. Kostur, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Katowice.
- Strojek-Filus M. (2013), *Determinanty oraz skutki wynikowo-bilansowe identyfikacji i rozliczania wartości firmy w grupie kapitałowej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice.
- Śniezek E. (2007), *Rachunek przepływów pieniężnych*, ODDK, Gdańsk.
- Śniezek E., Wiatr M. (2011a), *Praktyczne aspekty sprawozdawczości przepływów pieniężnych*, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa.
- Śniezek E., Wiatr M. (2011b), *Raportowanie przepływów pieniężnych w kontekście zmian we współczesnej sprawozdawczości finansowej*, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa.
- Świdarska G.K. (2009), *Od teorii dynamicznego bilansu do modelu sprawozdawczości finansowej według IASB i FASB*, w: *Zintegrowany system pomiarów dokonań w rachunkowości*, red. H. Buk, A.M. Kostur, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice.
- Ustawa z 29 września 1994 r. o rachunkowości, ostatni ujednolicony tekst DzU z 13 marca 2013, poz. 330.
- Walińska E. (2009), *Bilans jako fundament sprawozdawczości finansowej*, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa.

Walińska E., Wencel A. (2010), *Sprawozdanie finansowe w świetle międzynarodowych regulacji rachunkowości – wybrane zagadnienia*, w: *Rachunkowość. Rachunkowość i sprawozdawczość finansowa*, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa.

Założenia koncepcyjne sprawozdawczości finansowej 2010 (The Conceptual Framework for Financial Reporting).

TRANSFORMATION OF FINANCIAL STATEMENT IN VALUATION OF ENTERPRISE PROCESSING

Abstract: The traditional financial statement is the retrospective report prepared according to prudence principle where the shareholders' equity does not represent shareholder value. The retrospective financial statement can be converted into a report which presents shareholder value. One of the elements of such financial statement transformation is measurement of assets and liabilities at fair value and applying the internally generated goodwill. The paper covers the analysis of the obligatory model of financial statement according to proposals by IASB and FASB changes.

Keywords: financial statement, accounting policy, the value of enterprise, internally generated goodwill

Translated by Iwona Kumor and Marzena Strojek-Filus